

Livsmedelsföretagens svar på remiss SOU 2016:58 Ju2016/06394/L6

Livsmedelsföretagen är bransch- och arbetsgivarorganisationen för livsmedelsföretag i Sverige. Vi representerar omkring 850 företag inom alla typer av livsmedelsföretag; små och stora, med svenska och utländska ägare, familjeägda, jordbrukskooperativ med flera.

Livsmedelsföretagen önskar lämna synpunkter på ovan nämnda utredning i den del som avser ändringar i Tryckfrihetsförordningens (TF) första kapitel och förslaget till delegationsbestämmelse om produktinformation m.m. (d v s införandet av en möjlighet att införa undantag från Tryckfrihetsförordningen i vanlig lag, § 12 p.4) samt vad gäller skyddet för den kommersiella yttrandefriheten och frågan om neutrala tobaksförpackningar.

Utredningen är i dessa delar högst angelägen för Livsmedelsföretagens medlemmar då förpackningar av olika slag anses vara tryckta skrifter enligt TF:s definition och därmed omfattas av skyddet för tryckfriheten.

Livsmedelsföretagen anser att inskränkningar i tryck- och yttrandefriheten endast ska genomföras om det finns mycket goda skäl för det och om syftet med den tänkta inskränkningen inte kan uppnås på annat, mindre ingripande sätt. Dessutom måste inskränkningen vara proportionerlig och effektiv.

Förslaget att kunna reglera produktinformation i vanlig lag motiveras av att man vill underlätta för lagstiftaren att hantera situationer då intresset av att skydda tryck- och yttrandefriheten framstår som relativt svagt i frågor som har koppling till produktinformation. Livsmedelsföretagen anser inte att det ur ett rättssäkerhetsperspektiv är fullgoda skäl att möjliggöra inskränkningar i grundlag då det lämnar alltför stort utrymme för att subjektiva och/eller politiska skäl motiverar obefogade inskränkningar i grundlagsskyddade rättigheter. Vad som krävs för att skydda hälsa, miljö och/eller konsumentskydd måste bestämmas på objektiva grunder samt att föreslagna åtgärder viktas utifrån en proportionalitetsbedömning.

- Den kommersiella yttrandefriheten

För ett exportberoende land som Sverige är den kommersiella yttrandefriheten och immaterialrättsliga tillgångar såsom varumärken mycket viktiga att skydda. Det skydd som TF ger förpackningar och därmed också varumärken är en viktig grundsten i skyddet också för näringsfriheten. Tyvärr ser vi tendenser i internationella fora och i många länder att politiker försöker reglera sådant som den politiska majoriteten för tillfället anser vara dåligt eller skadligt för hälsan eller miljön, t.ex. tobak och alkohol, men även läsk, godis och sådant som definieras som "ohälsosamma livsmedel" tas allt oftare upp i dessa sammanhang.

Starka varumärken en viktig konkurrensfördel. För svenska företag är därför ett starkt skydd för varumärken och den kommersiella yttrandefriheten viktig att skydda. Detta måste vara utgångspunkten när utredningens förslag analyseras i regeringskansliet. Effektiviteten av inskränkningar i den kommersiella yttrandefriheten måste också ifrågasättas. Leder dylika inskränkningar verkligen till avsedd effekt, d.v.s. bättre skydd för hälsa eller miljö?

- Förslag till delegationsbestämmelse i 1 kap. § 12 p.4 Tryckfrihetsförordningen

Mediegrundlagskommittén föreslår att det införs en ny bestämmelse § 12 p.4 i första kapitlet i TF, en s.k. delegationsbestämmelse som möjliggör att regeringen i vanlig lag uppställer krav på att det införs varningstexter, innehållsdeklarationer eller annan liknande produktinformation som förekommer när det gäller tryckta skrifter samt på hur sådan information ska utformas - under förutsättning att syftet med kravet är skydd för hälsa, miljö eller konsumentskydd. Utredningen preciserar att sådana krav t.ex. kan gälla en skyldighet att ange vissa uppgifter samt att ge informationen en specifik storlek och placering.

Motiveringen till utredningens förslag är att det sedan 2002 etablerats en praxis i lagrådet att medge denna typ av inskränkningar om de följer av regleringar inom ramen för EU-samarbetet som avser att skydda hälsa eller miljö. Förslaget är avsett att kodifiera denna praxis samt utöka den något ytterligare. Utöver detta motiverar utredningen ändringen med att den är avsedd att underlätta Sveriges förhandlingsarbete i kommande lagstiftningsärenden in om EU-samarbetet.

Livsmedelsföretagen avstyrker detta förslag då det riskerar att få långtgående konsekvenser för medlemsföretagen. I utredningen hänvisas till cigarettförpackningar eller läkemedelsinformation, men undantaget öppnar även för än mer långtgående krav på livsmedelsinformation eller till och med varningstexter på livsmedelsprodukter som av någon anledning anses vara skadliga för hälsan eller om det finns ett konsumentintresse, vilket kan omfatta både produktinnehåll, förpackningsmaterial och produktionsmetod. Givet den debatt som förs i Sverige och i internationella fora är omfattningen av de produktkategorier som, av vissa aktörer, bedöms som "ohälsosamma livsmedel" och som därmed skulle kunna falla under delegationsbestämmelsen stor. Det kan omfatta allt från läsk till frukostflingor, kött och juice. Tillämpningsområdet för den föreslagna delegationsbestämmelsen är alltså så brett att det i praktiken innebär att kommersiella förpackningar undantas från grundlagsskyddet utan att det gjorts någon proportionalitets- och effektivitetsbedömning.

Livsmedelsföretagen ifrågasätter proportionaliteten i förslaget om att möjliggöra krav på varningstexter av viss utformning m.m. i vanlig lag. Som utredningen själva konstaterar finns redan i dag en etablerad praxis där Lagrådet konstaterat att det finns ett visst utrymme att i vanlig lag ålägga producenter att förse en förpackning med viss utformning. Att motivera förslaget till ändring med ett behov av att kodifiera den etablerade praxisen samt för att underlätta för svenska förhandlingar inom ramen för EU-arbetet är inte proportionerligt. Behovet av denna ändring kan ifrågasättas med tanke på att det redan i dag finns mycket omfattande krav på innehållsdeklaration för livsmedelsförpackningar, av vilka de flesta härrör från EU-lagstiftning och har införts utan att det krävts någon ändring av TF. Det har heller inte visats att den typen av varningstexter eller omfattande krav på innehållsdeklarationer som förslaget öppnar för är effektiva i att uppnå det mål som skulle motivera att man inskränker TF:s skydd.

- Neutrala förpackningar

Utredningen fick genom ett tilläggsuppdrag också uppgiften att analysera hur en reglering av s.k. neutrala tobaksförpackningar förhåller till TF samt, om kommittén kommer fram till att en grundlagsändring är nödvändig för att kunna införa en sådan reglering, lämna nödvändiga författningsförslag.

Mediegrundlagskommittén kommer i betänkandet fram till att det är nödvändigt att ändra TF om man ska kunna införa krav på neutrala tobaksförpackningar. Kommittén formulerar även hur en sådan undantagsbestämmelse skulle kunna se ut, men tar inte ställning i sak huruvida en sådan ändring bör införas.

Livsmedelsföretagen avvisar alla förslag till ändringar i TF som skulle möjliggöra införandet av krav på neutrala förpackningar. Även om utredningens förslag i det här hänseendet är begränsat till tobaksförpackningar kan de motiva som anförs för ett sådant förslag appliceras även på andra typer av förpackningar av varor som av en tillfällig majoritet anser vara skadliga för t.ex. hälsa eller miljö.

Att möjliggöra för staten att i lag ställa krav på neutrala förpackningar innebär en de facto expropriering av företagens varumärkesrätt och minskar deras immateriella tillgångar. Ett sådant förslag skulle innebära mycket långtgående konsekvenser för många varumärkesägare. Det måste därför visas att en sådan åtgärd är både proportionerlig och effektiv innan man går vidare med en sådan inskränkning av lagen.

Avslutningsvis vill Livsmedelsföretagen understryka vikten av att hålla fast vid den praxis som finns kring att grundlagsändringar enbart ska genomföras om det finns ett brett parlamentariskt stöd för dem.

Marie Söderqvist

VD, Livsmedelsföretagen